

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ДОХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПАСАЖИРСЬКОГО АВТОТРАНСПОРТУ

Розвиток пасажирського автомобільного транспорту є характерним для сучасної України, оскільки даний вид транспорту є одним з основних перевізників пасажирів. Так, за звітний 2017 рік пасажирообіг автомобільним транспортом становив 38% від пасажирообігу всіх інших видів транспорту. У той же час перевезення пасажирів тролейбусами становило – 6%, трамваями – 3%. Галузевою особливістю автомобільного транспорту є те, що саме він є зв'язуючою складовою транспортної системи, об'єднуючи маршрути залізничного, повітряного, річкового та морського транспорту.

За результатами нашого дослідження понад 95% від загальної суми доходів автотранспортні підприємства отримують від пасажирських перевезень. Тому, саме від методологічно та організаційно правильної побудови обліку пасажирських перевезень залежить рентабельність підприємств досліджуваної галузі.

Для збільшення доходів автотранспортних підприємств, що здійснюють пасажирські перевезення, особливої актуальності набуває вирішення ряду проблем, починаючи від державного контролю за ліцензуванням перевізників та врегулюванням проблеми пільгових перевезень до покращення автопарку. У даний час проводиться реформування транспортної інфраструктури України, завдяки якій впроваджується ряд інноваційних змін, а саме: створюється електронна система “Кабінет перевізника”, яка дає можливість перевіряти наявність ліцензії на перевезення та отримувати необхідні адміністративні послуги в електронному вигляді.

У розвитку автотранспортного перевезення пасажирів важливу роль відіграє тарифна політика, яка забезпечує, в першу чергу, баланс між оплатою за пасажирські перевезення та обсягом витрат на надання цих перевезень.

Важливо, що перевезення пасажирів у звичайному режимі для автотранспортного підприємства є менш дохідним. Це зумовлено тим, що значна частина пасажирів є користувачами пільгового проїзду, який відшкодовується лише частково, оскільки дане відшкодування залежить не лише від меж асигнувань відповідної статті місцевого бюджету, але й від відносної (умовної) кількості перевезених пільговиків. На нашу думку, необхідне чітке визначення кількості перевезень пільгових категорій пасажирів на всіх маршрутах міських перевезень. Оскільки на сьогоднішній день кількість пільговиків визначається згідно акту обстеження пасажиропотоку на міському маршруті звичайного режиму із визначенням коефіцієнту співвідношення пільгових і платних пасажирів, що є доволі умовним і малоінформативним.

З метою чіткого обліку пасажирів пільгових категорій надзвичайно важливим є впровадження автоматизованої системи оплати проїзду у громадському транспорті. Особи пільгових категорій, зареєстровані в Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб, які мають право на пільгу, отримуватимуть з Центру обслуговування пасажирів е-квитки. Введення в експлуатацію зазначених квитків необхідне для вирішення ще однієї проблеми – невідачі водієм автобуса квитків для проїзду пасажиром, що призводить до зменшення виручки (доходу) автотранспортного підприємства. До того ж, це унеможливує ведення чіткого обліку пасажиропотоку певного напрямку.

Важливого значення набуває також методика синтетичного та аналітичного обліку доходів автотранспортного підприємства. Так, згідно діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку доходів від пасажирських перевезень в бухгалтерії рекомендовано обліковувати на рахунку 703 “Дохід від реалізації робіт та послуг”. Нам вважається, що для більш чіткої картини і більшої аналітичності доцільно організувати облік доходу від пасажирських перевезень за кожним режимом перевезення з використанням таких аналітичних рахунків (субрахунків другого порядку): 7031 “Дохід від

перевезень пасажирів у звичайному режимі руху”, 7032 “Дохід від перевезень пасажирів у експресному режимі руху”, 7033 “Дохід від перевезень пасажирів нічними автобусами”.

Певну специфіку у формуванні доходу від надання послуг з перевезення пасажирів має відображення отриманих сум компенсацій з місцевого бюджету. Отримані суми, згідно методики Мінфіну України необхідно відображати в синтетичному обліку на рахунку 48 “Цільове фінансування та цільові надходження”. На наш погляд, ця рекомендація має занадто узагальнений характер та губиться аналітика. Вперше на цю проблему звернув увагу проф. П. Й. Атамас, який запропонував застосовувати в синтетичному обліку розрахунків з бюджетом за нарахованими відшкодуваннями та отриманою компенсацією субрахунок 377 “Розрахунки з іншими дебіторами”. Таку методику ми вважаємо більш раціональною і також підтримуємо.

За результатами проведеного дослідження можна стверджувати, що діяльність автотранспортних підприємств є досить специфічною. Вона суттєво впливає на методику та організацію формування й обліку доходів, як основного елемента при визначенні фінансових результатів. Так, збільшення доходів автотранспортного підприємства сприятиме його розвитку, даватиме можливість оновлювати автопарк та покращувати сервіс перевезення пасажирів, а покращення аналітичності (введення субрахунку за кожним режимом руху пасажирів), є важливим не лише для ведення бухгалтерському обліку на підприємстві, а й необхідним для прийняття раціональних управлінських рішень. Враховуючи те, що джерелом доходів є не лише виручка від перевезення пасажирів, а й компенсація за безоплатні перевезення за рахунок місцевого бюджету, то в автогосподарствах, поряд з бухгалтерським, доцільно вести також внутрішньогосподарський оперативний облік, який дасть можливість точніше визначати кількість міських перевезень пільгових категорій пасажирів на всіх маршрутах та повноту їх відшкодування. Для цього необхідно запровадити автоматизовану систему обліку плати за проїзд, так як повна компенсація кількості пільгових перевезень дасть можливість автотранспортним підприємствам уникати збитковості. До того ж, чітка картина пасажирообігу необхідна для складання графіків руху автотранспорту, уникаючи збитковості маршрутів, до того ж дасть можливість більш точно обґрунтовувати вартість проїзду – основного елемента доходу автотранспортного підприємства, що займається пасажирськими перевезеннями.